

Türkiye'deki Sosyal Hizmet Bölümlerinde Uygulama Derslerinin İncelenmesi: Bir Doküman Analizi

Examination of Practice Courses in Social Work Departments
in Türkiye: A Document Analysis

Çağla TAŞCI



Atatürk Üniversitesi, Oltu Beşeri ve Sosyal
Bilimler Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü,
Erzurum, Türkiye

Ezgi SEZER



Nişantaşı Üniversitesi, İktisadi, İdari ve Sosyal
Bilimler Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü,
İstanbul, Türkiye

Ferda KARADAĞ



Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Gülhane Sağlık
Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü,
Ankara, Türkiye



ÖZ

Sosyal hizmet eğitimi öğrencileri sosyal hizmet sektöründe çalışmaya hazırlamayı amaçlamaktadır. Uygulama eğitimi ise sosyal hizmet mesleğinin doğası gereği son derece önemlidir. Bu çalışmanın amacı, Türkiye'deki sosyal hizmet eğitiminde uygulamanın yeri ve bölümlerin müfredatlarındaki uygulama derslerinin değerlendirilmesidir. Bu amaçla çalışma kapsamında Türkiye'deki üniversitelerde bulunan lisans düzeyindeki sosyal hizmet bölümlerinin müfredatlarının incelenmesi yapılarak, Sosyal Hizmet Uygulaması derslerinin verildiği dönemler, dersin AKTS değerleri, dersin haftalık kaç gün/saat uygulama içeriğine sahip olduğu gibi bilgiler değerlendirilmiştir. Araştırmaya dahil edilecek üniversiteleri belirleyebilmek için Olasılıklı Örnekleme Yöntemlerinden Basit Rastgele Örnekleme Tekniği kullanılmıştır. Araştırma verilerinin analizi ise nitel analiz yöntemlerinden biri olan Doküman Analizi yoluyla gerçekleştirilmiştir. Çalışmadan elde edilen bulgulara göre Sosyal Hizmet Uygulaması derslerin isimleri, AKTS değerleri, uygulama yapılan gün sayısı ve uygulama içerikleri üniversitelere göre ciddi farklılıklar gözetmektedir. Üniversitelerin toplam uygulama saatleri baz alındığında üniversiteler arasında yaklaşık 500 saatlik farklılıklar olduğu görülmektedir. Sonuç olarak, Sosyal Hizmet Uygulaması derslerinde üniversitelerin müfredatları arasında bir uzlaşma olmadığı, Sosyal Hizmet Uygulaması derslerinin yürütülmesinde uygulanan bir standart bulunmadığı saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Hizmet Eğitimi, Uygulama, Müfredat Karşılaştırma

ABSTRACT

Social work education aims to prepare students for work in the social service sector. Practical training is extremely important due to the nature of the social work profession. The purpose of this study is to evaluate the place of practice in social work education in Turkey and the practice courses in the curricula of the departments. For this purpose, within the scope of the study, the curricula of undergraduate social work departments in universities in Turkey were examined and information such as the periods in which Social Work Practice courses were given, ECTS values of the course, how many days/hours of practice content the course had per week were evaluated. Simple Random Sampling Technique, one of the Probability Sampling Methods, was used to determine the universities to be included in the research. The analysis of the research data was carried out through Document Analysis, one of the qualitative analysis methods. According to the findings obtained from the study, the names of Social Work Practice courses, ECTS values, number of days of practice and practice contents differ significantly according to universities. Considering the total practice hours of universities, it is seen that there are approximately 500 hours of difference between universities. As a result, it has been determined that there is no consensus among the curricula of universities in Social Work Practice courses, and there is no standard applied in the conduct of Social Work Practice courses.

Keywords: Social Work Education, Practice, Curriculum Comparison

Geliş Tarihi/Received 10.01.2024
Kabul Tarihi/Accepted 13.03.2024
Yayın Tarihi/Publication Date 29.03.2024

Sorumlu Yazar/Corresponding author:
Arş. Gör. Çağla Taşci
E-mail: caglaabdan@atauni.edu.tr

Cite this article: Taşci, Ç., Sezer, E. & Karadağ, F. (2024). Examination of Practice Courses in Social Work Departments in Türkiye: A Document Analysis, *Dynamics in Social Sciences and Humanities*, 5(1), 1-7.



Content of this journal is licensed under a Creative Commons Attribution-Noncommercial 4.0 International License.

Giriş

Hızlı sanayileşme, kentleşme, savaşlar ve toplumsal değişimler sonucunda yeni sorunlar ve dolayısıyla yeni ihtiyaçlar şekillenmiştir. Toplumlar yoksulluk, eşitsizlik, hastalık, refakatsiz çocuklar gibi sorunlarla karşı karşıya kalmışlardır. Sosyal hizmetin tarihine göz atıldığında gönüllü hayırseverlerin ve dini kurumların yardımları ile bahsedilen sorunların hafifletilmeye çalışıldığı görülmektedir. Sosyal hizmet profesyonel bir meslek olarak 19. yüzyılın sonlarında Avrupa ve Kuzey Amerika'da ortaya çıkmıştır (Stuart, 2013; Zastrow, 2010). Bu kapsamda profesyonel anlamda ilk olarak 1904 yılında New York School of Philanthropy (Hayırseverlik okulu) tarafından bir yıl süren bir program başlatılmıştır. Kısa süre içinde de birçok kolej ve üniversite, sosyal hizmet alanında eğitim vermeye başlamıştır (Zastrow, 2010).

1920'lerin başına gelindiğinde sosyal hizmet bir disiplin ve meslek olarak dünyanın birçok bölgesinde kabul edilmiştir. Türkiye'de ise bu sürecin 1950'li yılların sonlarına denk geldiği görülmektedir (Kalaycı, 2021). Türkiye'de sosyal hizmet eğitimi 1961 yılında başlamıştır. 2002 yılına kadar Hacettepe Üniversitesi sosyal hizmet eğitimi veren tek üniversite olmuştur. İlerleyen zamanda sosyal hizmet uzmanlarına olan ihtiyaç ve mesleğe ilginin artmasıyla birlikte, ilk olarak Başkent Üniversitesi olmak üzere farklı üniversitelerde sosyal hizmet bölümleri kurulmaya başlanmıştır. (Aydemir ve Yiğit, 2017; Çifci, 2009).

Sosyal hizmet eğitimi, mesleğin kapsamlı bir şekilde anlaşılmasını ve özümsemesini, değerlerin, teorinin ve uygulamanın bütünleştirilmesini kapsamaktadır (Hutchings ve Taylor, 2007). Sosyal hizmet eğitimi tamamlandıktan sonra sosyal hizmet uzmanları doğrudan birey, aile, gruplar ve toplumla çalışabilmektedir. Uluslararası Sosyal Hizmet Uzmanları Derneğinin küresel tanımında Sosyal hizmet; "bireylerin, ailelerin, grupların ve toplumların iyilik hallerini artırmak amaçlı çalışan sosyal değişime, sorunların çözülmesine, güçlenmeye odaklanan ve bunlar için çabalayan bir meslek ve disiplindir." (IFSW, 2014) şeklinde açıklanmaktadır. Sosyal hizmet uzmanları bu amaçla çalışırken birçok zorlu durumla yüzleşmek durumunda kalabilmektedir. Bununla birlikte sosyal hizmet uzmanları hassas ve dezavantajlı gruplarla çalışmaktadır. Sosyal hizmet uzmanları mesleklerinin doğası gereği zaman zaman çözülmesi zor karmaşık durumları da deneyimleyebilmektedir. Tam da bu noktada sosyal hizmet eğitiminde uygulama dersleri önem kazanmaktadır. Çünkü uygulama dersleri sayesinde öğrenciler mezun olmadan önce alanı deneyimleme fırsatı bulacaktır. Bir sonraki

kısımda sosyal hizmet eğitiminde uygulamanın yeri ve önemi açıklanmıştır.

Uygulama dersleri veya stajlar öğrencilere mesleki gelişimleri için gerekli olan iş başında süpervizyonu sağlamaktadır (Alpert ve ark., 2009). Buna ek olarak uygulama dersleri, öğrencilerin mezun olduktan sonra işgücü piyasasına entegrasyonunu kolaylaştırmak, istihdam edilebilirliklerini artırmak ve onları kariyer gelişimine hazırlamak açısından da önemli bir yere sahiptir (Klein & Weiss, 2011; To & Lung, 2020). Uygulama dersleri aynı zamanda öğrencilere profesyonel iş dünyasına geçiş yaptıklarında karşılaştıkları çalışma kültürü, işin gereklilikleri ve işyerindeki kişilerarası etkileşimler hakkında bilgi edinme fırsatı da sağlamaktadır (Riesen ve ark., 2022). Uygulama dersleri, öğrencilerin üniversite eğitimi sürecinde edindikleri teorik bilgilerini kullanmaları yoluyla motivasyona ve mesleki uygulamalara ne oranda katkı sağladığını test etmelerine olanak tanır (Koşan, 2015).

Sosyal hizmet eğitimi, geleceğin sosyal hizmet uzmanlarını günümüz dünyanın karmaşık sosyal sorunlarını ele almaya hazırlamak için kültürel, manevi ve kanıta dayalı bakış açılarının bütünleşmesini gerektiren dinamik bir alandır. Sosyal hizmet eğitimi teorik boyut ve alan uygulamasının bütünleşmesini temel alan bir eğitim sürecinden oluşmaktadır (Dhemba, 2012). Bu nedenle sosyal hizmet öğrencilerinin de eğitim süreçlerinde öğrendikleri teorik bilgi, beceri ve değer temelinin uygulamalarına entegre etmeleri, verimli ve kanıta dayalı müdahale gerçekleştirme açısından son derece önem taşımaktadır. Sosyal hizmet eğitimi ve saha birbiri ile ayrılmaz derecede ilişkilidir (Bangura, 2023). Sosyal hizmet uygulaması sayesinde öğrenciler çeşitli kurum ve kuruluşlarla iletişim kurmakta, sosyal hizmetin kapsamı, sosyal hizmetin sunum şekli, müracaatçı grubu ve en önemlisi de sosyal hizmet uzmanının rol ve sorumlulukları hakkında bilgi sahibi olmaktadır. Bu vasıta ile öğrenciler mesleki bir kimlik kazanma ve gelişim imkânı bulmaktadır (Çelik, 2011). Staj ve uygulama dersleri kapsamında, öğrenciler derslerde öğrendikleri teorik bilgiyi uygulamada kullanmayı kavrarlar. Buna ek olarak öğrendikleri bilgiyi test etme ve eleştirel bir gözden geçirme fırsatı yakalamış olurlar (Başer & Kıriloğlu, 2019).

Uluslararası Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği'nin sosyal hizmet eğitimi küresel standartları arasında eğitim sürecindeki uygulama dersleri hakkında önemli kriterler bulunmaktadır (IFSW, 2020). Buna göre sosyal hizmet eğitiminde öğrencilerin mezun olduktan sonra mesleki hayata uyum sağlamaları için uygulama derslerinin süresi ve içeriği öğrenme fırsatları açısından yeterli olmalıdır. Bu

sebeple sağlanması gereken kriterler aşağıda sıralanmıştır:

1. Öğrencilere, uygulamaya yerleştirme standartları, denetim standartları, prosedürleri, değerlendirme standartları/kriterleri ve beklentilerini detaylandıran, kapsamlı bir uygulama eğitim kılavuzu sunulmalıdır. Bu kılavuz, staj, uygulama danışmanları ve uygulama eğitmenleri için de erişilebilir olmalıdır.

2. Uygulamaya yerleştirme için şeffaf ve açık politika ve prosedürler ya da kılavuzlar, aşağıdaki konularda olmalıdır:

- Uygulama yerlerinin seçimi;
- Öğrencilerin uygulama yerleri ile eşleştirilmesi;
- Öğrencilerin yerleştirilmesi;
- Öğrencilerin süpervizyonu;
- Programla koordinasyon;
- Öğrencilere ve uygulama eğitmenlerine destek sağlama;
- Öğrenci ilerlemesinin izlenmesi ve uygulama performansının değerlendirilmesi;
- Uygulama eğitim ortamının performansının değerlendirilmesi.

3. Sosyal hizmet mesleğinin gelişim durumuna bağlı olarak belirlenen nitelikli ve deneyimli uygulama süpervizörleri veya eğitmenlerin atanması ve bu kişilere yönelik bir oryantasyon sağlanması.

4. Uygulama süpervizörlerine yönelik oryantasyon ve sürekli destek, eğitim ve öğretim sağlanması.

5. Programın uygulama bileşeninin ihtiyaçlarını karşılamak için yeterli ve uygun kaynakların sağlanması.

6. Dışlanmış nüfusların topluma dahil edilmesine yönelik özel ihtiyaç sahibi bireylere yönelik makul düzenlemeler yapılması ve bu düzenlemelere yönelik politikalar geliştirilmesi.

7. Uygulama eğitim bileşeni (kurum), öğrencilere sürekli, zamanında ve gelişimleri ile ilgili geri bildirim sağlamalıdır (IFSW, 2020).

Uluslararası alanda inceleme yapıldığında, yurtdışında sosyal hizmet eğitimi veren okulların bireysel bazda "Sosyal Hizmet Eğitimi Standartları" vb. şeklinde başlıklandıkları standartlar bulunmaktadır. Bu standartlar özelden farklılıklar gösterse de IFSW (2020)'nin belirttiği kriterlere uygun olarak tasarlanmış ve sosyal hizmet eğitimi alan öğrencilerin uygulama yaptıkları alanda bireyler, aileler, gruplar,

organizasyonlar ve diğer tüm sistemlere yönelik tecrübe kazanmaları hedeflenmiştir (CSWE, 2022, s.20). Örneğin, Kolombiya Üniversitesi Sosyal Hizmet Bölümü'nde Uygulama Standartları belirlenmiş ve farklı eğitim seviyelerine göre haftada 3 gün, toplamda 600 saatten 1200 saate kadar uzayan bir uygulama eğitimi planlanmıştır (Columbia University School of Social Work, 2023, s.57). Washington Üniversitesi'nde de benzer şekilde, farklı eğitim seviyelerine göre hazırlanmış haftada 2 gün, toplamda 480 saatten 680 saate kadar uzayan bir uygulama yapılması hedeflenmiştir (University of Washington School of Social Work, 2023, s.3). Ülkemizdeki durumda da uygulama derslerinin saatleri üniversiteler tarafından belirlenmektedir ancak bu konuda yayımlanmış bir standart veya yönerge bulunmamıştır.

Standardize bir eğitim için Uluslararası Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği'nin belirtmiş olduğu kriterler kadar uygulama derslerinde öğrencilerin bu süreci geçirecekleri kurum ve kuruluşlar da büyük önem taşımaktadır. Uygulama dersleri için saha çalışmasına yerleştirme sosyal hizmet eğitiminde temel bileşenlerdendir ve eğitim kalitesinin önemli bir belirleyicisi olarak kabul edilmektedir (Lam ve ark., 2007). Buna ek olarak öğrencilerin süpervizyonları ve uygulama sürecindeki ihtiyaçlarına dikkat çekildiği görülmektedir. Öğrenci, öğrencinin üniversitedeki danışmanı ve uygulama kapsamındaki kurum danışmanının bütüncül ve iş birliği içinde çalışması gerektiğinin altı çizilmiştir.

Sosyal hizmette uygulama derslerinin bir diğer özelliği öğrencilerin mezun olduktan sonra çalışmak istedikleri alanı deneme fırsatı bulmalarıdır. Sosyal hizmet mesleğinin çalışma alanı oldukça geniştir. Sosyal hizmetin alanları arasında; çocuklarla sosyal hizmet, ailelerle sosyal hizmet, engellilerle sosyal hizmet, bağımlılık ve sosyal hizmet, hükümlülerle sosyal hizmet gibi pek çok alan sayılabilir (Zastrow, 2010). Buna ek olarak sosyal hizmet uzmanları; hastanelerde, sosyal hizmet merkezlerinde, çocuk evlerinde, huzurevi veya bakım evlerinde, rehabilitasyon merkezlerinde ve sivil toplum örgütleri vs., gibi birçok kurum ve kuruluşta görev alabilmektedir. Bu kapsamda Erbay ve ark., (2013) tarafından yürütülen bir araştırmada öğrencilerin %65'i mezun olduktan sonra çalışmak istedikleri alanlara göre uygulama tercihi yaptıklarını belirtmiştir. Çalışmanın bir diğer önemli bulgusu ise öğrencilerin %61,5'inin kendilerini uygulama için hazır hissetmedikleridir. Buna sebep olarak da öğrenciler derslerin teori ve ezber ağırlıklı olduklarını ifade etmiştir. Drolet ve ark., (2023)'da sosyal hizmet alan uygulaması yaparken öğrencilerin en çok destek ve eğitim eksikliği yaşadığını ifade etmiştir. Bu araştırma sosyal hizmet eğitiminde uygulamanın önemini ve

yerini bir kez daha gözler önüne sermektedir.

Uygulama derslerinin sosyal hizmet alanındaki yetkin profesyonelleri şekillendirmede oynadığı rol göz önüne alındığında, Türkiye'deki sosyal hizmet bölümlerinde uygulama derslerinin araştırılması önemli görülmektedir. Bu kapsamda bu araştırmanın amacı, Türkiye'deki sosyal hizmet eğitiminde uygulamanın yeri ve bölümün ders programlarında müfredat olarak izlediği yolun ortaya konulması ve uygulama derslerinin verildiği dönemler, uygulama derslerinin Avrupa Kredi Transfer Sistemi (AKTS, Bologna Sürecini kabul eden üniversitelerin kullandığı bir kredi sistemi) ve kredi değerlerindeki ve uygulama yapılan iş günleri saatlerindeki farklılıklarını belirlemek olarak düşünülmüştür. Buradan yola çıkarak araştırmanın sorusu ise, "Sosyal Hizmet eğitimi veren üniversitelerin Sosyal Hizmet Uygulaması Derslerindeki farklılıklar nelerdir?" şeklinde belirlenmiştir.

Materyal ve Yöntem

Araştırmaya dahil edilecek üniversiteleri belirleyebilmek için Olasılıklı Örneklem Yöntemlerinden Basit Rastgele Örneklem Tekniği kullanılmıştır. Basit Rastgele Örneklem Tekniği, her birime eşit seçilme şansı sunan ve evreni temsil etme gücü yüksek olan bir tekniktir (Karasar, 2005). Bu kapsamda öncelikle ÖSYM'nin YKS 2023 Yerleştirme Sonuçlarına İlişkin Sayısal Bilgiler Tablosu'ndan sosyal hizmet eğitimi veren üniversiteler filtrelenmiştir. Bu tablo sosyal hizmet eğitimi veren üniversiteleri öğrencilerin giriş puanlarına göre en yüksek puandan en düşük puana doğru sıralandığından en yüksek puanla öğrenci girişi olan okula 1, en düşük puanla öğrenci girişi olan okula n sayısı verilmiş ve aynı üniversite bünyesinde bulunan 2. öğretim, %25, %50, %75 burslu programlar listeden çıkartılmıştır. Bu sayede aynı üniversitenin birden fazla kez kuraya girmesi engellenmiştir. Sosyal Hizmet eğitimi veren üniversiteler bu filtreler ile sıralandığında 73 farklı üniversite kuraya dahil edilmiştir. Sosyal Hizmet eğitimi veren tüm üniversitelerin müfredatlarının incelenmesi ve analiz edilmesinin güçlüğü göz önünde bulundurulduğunda araştırmaya dahil edilecek üniversiteler araştırmacılar tarafından 10 üniversite ile sınırlandırılmıştır.

Sıralama işlemi tamamlandıktan sonra bilgisayar ortamında yapay zekaya (Chat GBT) 1 ila 73 arasında 10 farklı sayı vermesi komutu girilmiş, yapay zekanın verdiği sayılara karşılık gelen üniversiteler araştırmaya dahil edilmiştir. Bu kapsamda araştırmaya dahil edilen üniversiteler; Anadolu Üniversitesi, KTO Karatay Üniversitesi, İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, Selçuk Üniversitesi, İstanbul Gelişim

Üniversitesi, Tarsus Üniversitesi, Sinop Üniversitesi, Kırklareli Üniversitesi, Şırnak Üniversitesi ve Atatürk Üniversitesi'dir.

Seçilen üniversitelerin Sosyal Hizmet Bölümü müfredatlarına üniversitelerin internet siteleri aracılığıyla ulaşılmıştır. Müfredatlarda kıyaslanacak noktalar, ilgili literatür incelendikten sonra araştırmacılar tarafından Sosyal Hizmet Uygulaması dersinin verilir verilmeyeceği, dersin verildiği dönemler, dersin AKTS değerleri, dersin haftalık kaç gün/saat uygulama içeriğine sahip olduğu" şeklinde belirlenmiştir.

Araştırma verilerinin analizi, nitel analiz yöntemlerinden biri olan Doküman Analizi yoluyla gerçekleştirilmiştir. Doküman Analizi, elde edilen kayıt ve belgelerin incelenmesi tekniği olarak tanımlanabilmektedir (Karasar, 2005). Bu kapsamda seçilen üniversitelerin sosyal hizmet bölümü müfredatlarına internet siteleri aracılığıyla ulaşılmış, ardından ulaşılan müfredatlar belirlenen kriterlere göre incelenmiştir.

Buradan yola çıkılarak araştırmadan elde edilen çıktılar bulgular bölümünde ortaya konulmuştur.

Bulgular ve Tartışma

Tablo 1'de görüldüğü üzere, sosyal hizmet eğitimi farklı fakülteler bünyesinde verilmektedir. Fakültelerden kaynaklanan farklılıklar bölümlerin müfredatlarında açık bir farklılığa yer vermediği gibi, Uygulama Dersi için uygulama yapılacak kurumlar açısından da bir anlam ifade etmemektedir.

Tablo 1.

Sosyal Hizmet Bölümlerinin Bulunduğu Fakülteler

Sosyal Hizmet Bölümlerinin Olduğu Fakülteler	N
Sağlık Bilimleri Fakültesi	6
Beşerî ve Sosyal Bilimler Fakültesi	1
Sağlık Bilimleri Yüksekokulu	1
İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi	1
Uygulamalı Bilimler Fakültesi	1

Sosyal Hizmet Uygulaması Dersi, kimi üniversitelerde hem yedi hem de sekizinci yarıyıldan verilirken, bazı üniversitelerde yalnızca sekizinci yarıyıldan verilmektedir (Tablo 2). Tablo 2'den anlaşılacağı üzere araştırmaya dahil edilen üniversitelerin büyük çoğunluğu hem yedi hem de sekizinci yarıyıldan Sosyal Hizmet Uygulaması dersini vermektedir. Buna karşılık yalnızca iki üniversitede Sosyal Hizmet Uygulaması dersi yalnızca sekizinci yarıyıldan verilir

bu uygulama Blok Uygulama şeklinde yürütülmektedir.

Uygulama Dersinin Bulunduğu Yarıyıl (Uygulama I-II)	N
7. ve 8. Yarıyıl	8
8. Yarıyıl	2

Tablo 3 incelendiğinde Sosyal Hizmet Uygulaması Derslerinin yedinci yarıyıldan çoğunlukla ders + uygulama şeklinde işlendiği görülürken, sekizinci yarıyıldan çoğunlukla blok uygulama yapılmaktadır. Blok uygulama daha fazla sayıda iş günü mesleki deneyim kazanmak açısından faydalı olsa da öğrencilerin okuldan uzaklaşması, uygulama derslerinin gerekliliklerini tam ve yeterli bir şekilde yerine getirmesine engel olabilir. Öğrencilerin sekizinci yarıyıl boyunca minimum düzeyde dahi olsa okula gelmeleri okula aidiyetlerinin devam etmesine ve bu şekilde okulla bağının kopmamasına yardımcı olacağı düşünülmektedir.

Tablo 3.
Uygulama Dersinin İşleniş Stili

Uygulama Dersinin Bulunduğu Yarıyıl (Uygulama I-II)	Ders+ Uygulama (N)	Blok Uygulama (N)
7. Yarıyıl	6	2
8. Yarıyıl	4	6

Araştırma kapsamına alınan üniversitelerde Sosyal Hizmet Uygulaması derslerinin toplam saatleri değişiklik göstermektedir. Buna göre Sosyal Hizmet Uygulaması dersi toplamda 448 saatten 1120 saate kadar uzanabilmektedir. Uygulama dersi ile birlikte dönem dersi olan okullarda uygulama yapılan toplam saat daha azken, blok uygulama yapılan okullardaki toplam uygulama saatinin daha fazla olduğu görülmektedir (Tablo 4).

Tablo 4.
Uygulama Derslerinin Toplam Saati

Sosyal Hizmet Bölümleri	Uyg. I / Haftalık Saat Bazında	Uyg. II / Haftalık Saat Bazında	TOPLAM SAAT*
Anadolu Üniversitesi	27 Saat	32 Saat	826 Saat
Atatürk Üniversitesi	16 Saat	16 Saat	448 Saat
İstanbul Gelişim Üniversitesi	24 Saat	24 Saat	672 Saat
İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa	-	40 Saat	560 Saat
Kırklareli Üniversitesi	18 Saat	22 Saat	560 Saat

KTO Karatay Üniversitesi	-	30 Saat	420 Saat
Selçuk Üniversitesi	32 Saat	32 Saat	896 Saat
Sinop Üniversitesi	24 Saat	24 Saat	672 Saat
Şırnak Üniversitesi	40 Saat	40 Saat	1120 Saat
Tarsus Üniversitesi	18 Saat	30 Saat	672 Saat

*Toplam uygulama saati, 14 hafta üzerinden hesap edilmiştir.

Araştırma kapsamına alınan üniversitelerdeki Sosyal Hizmet Uygulaması I ve Sosyal Hizmet Uygulaması II derslerinin AKTS değerleri Tablo 5'te gösterilmiştir. Burada da üniversiteler arasında çeşitli farklılıklar olduğu görülmektedir. Sosyal Hizmet Uygulaması I dersinin AKTS değerleri 14 ile 30 AKTS arasında değişmektedir (Tablo 5).

Sosyal Hizmet Uygulaması II dersinin AKTS değerleri arasında da benzer bir durum söz konusudur. Üniversitelerin AKTS değerleri çok çeşitli değerlere dağılmış olsa da çoğunluk 30 AKTS ile Blok Uygulama yapan okullardan oluşmaktadır.

Araştırma kapsamına alınan üniversitelerin uygulama derslerinin toplam AKTS değeri, tüm müfredatın yaklaşık olarak %12'si ile %25'ini oluşturmaktadır. Sosyal Hizmet Ulusal Çekirdek Eğitim Programı (SHUÇEP, 2020)'na göre alan uygulaması tüm müfredatın %30 ile %40'ını kapsayacak şekilde ve minimum 500 saat olmalıdır. Araştırma kapsamına alınan okulların uygulama derslerinin ağırlığı istenen karşılığı bulmasa da bir çoğu minimum 500 saat şartını sağlamaktadır (Tablo 4-5). Uygulama derslerinin toplam müfredat içindeki oranının az olması bölümün teorik derslere ağırlık verdiği anlamına gelebilmektedir.

Tablo 5
Uygulama Derslerinin AKTS değerleri

Sosyal Hizmet Bölümleri	Uyg. I / AKTS	Uyg. II / AKTS	TOPLAM YÜZDELİK*
Anadolu Üniversitesi	20 AKTS	30 AKTS	% 20.83
Atatürk Üniversitesi	18 AKTS	18 AKTS	% 15.00
İstanbul Gelişim Üniversitesi	14 AKTS	14 AKTS	% 11.66
İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa	-	30 AKTS	% 12.50
Kırklareli Üniversitesi	18 AKTS	22 AKTS	% 16.66
KTO Karatay Üniversitesi	-	30 AKTS	% 12.50
Selçuk Üniversitesi	30 AKTS	30 AKTS	% 25.00
Sinop Üniversitesi	22 AKTS	22 AKTS	% 18.33
Şırnak Üniversitesi	30 AKTS	30 AKTS	% 25.00
Tarsus Üniversitesi	14 AKTS	30 AKTS	% 18.33

*Toplam yüzdeler, 240 AKTS üzerinden hesaplanmıştır.

Son olarak Tablo 6'da Sosyal Hizmet Uygulaması Derslerinin

adlandırılması gösterilmiştir. Buna göre, üniversitelerin farklı adlandırma stillerine sahip oldukları görülmektedir. Yine de Sosyal Hizmet Uygulaması (I-II), Sosyal Hizmet Ortamlarında Uygulama ve Sosyal Hizmet Ortamlarında Blok Uygulama isimleri en çok tercih edilen adlandırma stilleridir.

Tablo 6.

Uygulama Derslerinin Adlandırılması

İsim	7. Yarıyıl (N)	8. Yarıyıl (N)
Sosyal Hizmet Uygulaması (I-II)	3	3
Alan Çalışması (I-II)	1	1
Sosyal Hizmet Mesleki Eğitim		1
Sosyal Hizmet Alan Uygulaması (I-II)	1	1
Sosyal Hizmet Ortamlarında Uygulama	2	
Sosyal Hizmet Ortamlarında Blok Uygulama	1	4

Sonuç ve Öneriler

Sosyal hizmet eğitimi, kendini toplumsal problemlerle mücadele etmeye adanmış, yetkin ve etkili profesyonellerin gelişiminde önemli bir rol oynamaktadır. Uygulama ve stajların sosyal hizmet eğitimine entegrasyonu öğrencilerin mezun olmadan önce deneyim kazanması açısından oldukça önemlidir. Uygulama eğitimi teori ve pratik arasında boşluğu doldurmada öğrencilere katkı sağlamaktadır. Sosyal hizmet uygulaması dersinin standart kriterlere sahip olması eğitimin kaliteli ve verimliliği açısından önem arz etmektedir. Bu doğrultuda Türkiye’de sosyal hizmet eğitimi verilen çeşitli üniversiteler incelenmiştir. Sosyal Hizmet Uygulaması Dersi farklı üniversiteler bünyesinde farklı fakültelerde, farklı isimlerle, farklı AKTS değerlerine ve farklı uygulanış biçimlerine sahiptir. Sosyal Hizmet Uygulaması dersi, bölümün bulunduğu il ve ilçenin farklı kurumları buldurmasına ve ilgili üniversitenin Sosyal Hizmet Uygulaması dersine yönelik İş Güvenliği sigortasını ödeyip ödememesine bağlı olarak değişmektedir.

Sosyal hizmet eğitiminin verildiği fakülte, şehir merkezinde veya ilçelerde olabilmektedir. Nüfus açısından kalabalık olan il ve ilçeler sosyal hizmet faaliyetlerini sunan (Sosyal Hizmet Merkezi, Hastane, Çocuk İzlem Merkezi, Adliye, Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri, Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüklerine bağlı Çocuk Evleri, Çocuk Evleri Sitesi, İhtisaslaştırılmış Çocuk Evleri Siteleri vb.) kurum ve kuruluşlar açısından zengin bir çeşitliliğe sahiptir. Bu sayede öğrenciler farklı hizmetler sunan kurum ve kuruluşlarda sosyal hizmet çalışma alanlarına yönelik daha derin tecrübeler edinebilir. Öte yandan nüfusu az olan il ve

ilçelerin pek çoğunda sözü edilen kurumların büyük bir kısmı bulunmamaktadır. Bu durumda öğrenciler Sosyal Hizmet Uygulaması dersini daha sınırlı imkanlar çerçevesinde gerçekleştirmektedir. Dolayısıyla öğrencilerin edindikleri mesleki tecrübeler de sınırlı kalmaktadır.

Sosyal hizmet eğitimi öğrencilere teorik bilgilerini test etme imkanını mutlaka sunmalıdır. Fakat bunun için belirli kriterler belirlenerek standart bir eğitim için çalışmalar yapılabilir. Uluslararası alanda sosyal hizmet eğitimindeki belirli unsurların standartlaştırılması için birtakım uğraşlar verildiği gözlemlenebilmektedir. Birçok üniversitede sosyal hizmet eğitimi veren programlar uluslararası ve ulusal standartlara uygunluk sağlamak amacıyla belirlenmiş kriterlere uyum sağlamaya çalışmaktadır. Örneğin Amerika’da 1952 yılında bu amaçla Sosyal Hizmet Eğitimi Konseyi (CSWE) kurulmuştur. 750’den fazla akredite lisans ve yüksek lisans sosyal hizmet programını kapsamakta olup, sosyal hizmet eğitimi ile ilgili kriteri incelendiğinde; lisans programları için minimum 400 saatlik alan eğitimi ve yüksek lisans programları için minimum 900 saatlik alan eğitimi sağlar, şeklinde belirtildiği görülmektedir (EPAS, 2022). Ülkemizde ise müfredatların, YÖK tarafından kabul edilen Sosyal Hizmet Çekirdek Eğitim Programı’na uygun bir şekilde revize edilmesi önemlidir.

Uygulama dersleri arasında bir uzlaşmanın olmaması Sosyal Hizmet Eğitim Standartlarının oluşturulmasında bir engel olarak karşımıza çıkmaktadır. Standartlaşmanın sağlanması aynı kalitede eğitimin sunulması açısından önemlidir ancak tek başına Sosyal Hizmet Uygulaması derslerinde bir standart oluşturulması eğitimin niteliğini artırmak için yeterli değildir. Nitelikli sosyal hizmet uzmanlarının yetiştirilebilmesi için tüm üniversitelere uyarlanabilecek Sosyal Hizmet Eğitim Standartlarının oluşturulması, eğitimin kalitesinin artırılması, müfredatlarının toplumsal ihtiyaçları karşılayabilecek biçimde düzenlenmesi ve izleme çalışmaları yapılarak takip edilmesi gerekmektedir.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Yazar Katkıları: Fikir- Ç.T., E.S.; Tasarım- Ç.T., E.S., F.K.; Denetleme- F.K.; Kaynaklar- Ç.T., E.S., F.K.; Veri Toplama ve İşleme – Ç.T., E.S.; Analiz ve Yorum, Ç.T., E.S., F.K.; Literatür Taraması, E.S., F.K.; Yazma, Ç.T., E.S., F.K.; Eleştirel İnceleme, Ç.T., E.S., F.K.

Çıkar Çatışması: Yazarlar, çıkar çatışması olmadığını beyan etmiştir.

Finansal Destek: Yazarlar, bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Author Contributions: Concept – Ç.T., E.S.; Design – Ç.T., E.S., F.K.; Supervision – F.K.; Resources – Ç.T., E.S., F.K.; Data Collection and/or

Processing – Ç.T., E.S.; Analysis and/or Interpretation – Ç.T., E.S., F.K.; Literature Search – E.S., F.K.; Writing Manuscript – Ç.T., E.S., F.K.; Critical Review – Ç.T., E.S., F.K.

Conflict of Interest: The authors have no conflicts of interest to declare.

Financial Disclosure: The authors declared that this study has received no financial support.

Kaynakça

- Alpert, F., Heaney, J.G., & Kuhn, K. A. L. (2009). Internships in marketing: Goals, structures and assessment- Student, company and academic perspectives. *Australasian Marketing Journal*, 17(1), 36-45.
- Aydemir, İ., & Yiğit, T. (2017). The social work education in Turkey. *International Journal of Social Work and Human Services Practice*, 5(3), 133-145.
- Bangura, M. (2023). Social work education: Reevaluating undergraduate quality assurance in the social work unit. *British Journal of Teacher Education and Pedagogy*, 2(1), 1-11.
- Başer, D. & Kırloğlu, M. (2019). Sosyal hizmet öğrencilerinin alan uygulamasına yönelik beklentileri ve deneyimleri: Nitel bir araştırma. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 30(2), 390-416.
- Columbia University School of Social Work. (2023). *Social Work Practicum Manual 2023-2024*.
- Council on Social Work Education (2022). Council of Social Work Education. *Educational Policy and Accreditation Standards*.
- Council on Social Work Education. (2024). *Sosyal Hizmet Eğitimi Konseyi*. Erişim T: 8 Ocak 2024. <https://www.cswe.org/about-cswe/>
- Çelik, G. (2011). *Sosyal hizmet eğitiminde alan uygulaması*. Sosyal Hizmet Sempozyumu, 50.
- Çifci, E. G. (2009). Social work profession and social work education in Turkey. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 1(1), 2063-2065.
- Dhemba, J. (2012). Fieldwork in social work education and training: issues and challenges in the case of Eastern and Southern Africa. *Social Work ve Society*, 10(1).
- Drolet, J., Chilanga, E., Fischer, L.J., Kaushik, V., Khatiwada, K., McConnell, S., McKee, E., Nicholas, D., Salim, S., Sussman, T. & Walsh, C. (2023). The most significant challenges in social work field education: Perceptions of field educators and students in Canada. *The Field Educator*, 13 (2).
- EPAS. (2022). *Educational Policy and Accreditation Standards for Baccalaureate and Master's Social Work Programs*. <https://www.cswe.org/getmedia/bb5d8afe-7680-42dc-a332-a6e6103f4998/2022-EPAS.pdf>
- öğrencilerinin sosyal hizmet uygulaması dersleri kapsamında uygulama yürütecekleri kurumları tercih etme süreçleri. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 24(2), 95-108.
- Hutchings, A., & Taylor, I. (2007). Defining the profession? Exploring an international definition of social work in the China context. *International Journal of Social Welfare*, 16(4), 382-390.
- IFSW. (2014). *Global Definition of Social Work*. *International Federation of Social Workers*. Erişim T:12.10.2023 <https://www.ifsw.org/what-is-social-work/global-definition-of-social-work/>
- IFSW. (2020). *Global Standards for Social Work Education and Training*. Erişim T: 22.12.2023 <https://www.ifsw.org/global-standards-for-social-work-education-and-training/>
- Kalaycı, S. (2021). The history of social work education in Turkey. *OPUS International Journal of Society Researches*, 18(41), 3714-3728.
- Karasar, N. (2005). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. 14. Baskı, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- Klein, M., & Weiss, F. (2011). Is forcing them worth the effort? Benefits of mandatory internships for graduates from diverse family backgrounds at labour market entry. *Studies in Higher Education*, 36(8), 969-987.
- Koşan, A. (2015). Mesleki eğitimde "uygulama ve stajların" önemine dair. *Paradoks Ekonomi Sosyoloji ve Politika Dergisi*, 200-210.
- Lam, C. M., Wong, H., & Leung, T. T. F. (2007). An unfinished reflexive journey: Social work students' reflection on their placement experiences. *British Journal of Social Work*, 37(1), 91-105.
- Riesen, T., Trainor, A. A., Traxler, R. E., Padia, L. B., & Remund, C. (2022). Understanding internships for transition-age students with disabilities. *Teaching Exceptional Children*, 54(4), 286-294.
- Stuart, P. H. (2013). *Social work profession: History*. In *Encyclopedia of Social Work*.
- To, W. M., & Lung, J. W. (2020). Factors influencing internship satisfaction among Chinese students. *Education + Training*, 62(5), 543-558.
- University of Washington School of Social Work. (2023). *2023-2024 Welcome Packet*.
- Zastrow, C. (2010). *Introduction to Social Work and Social Welfare*. Brooks, Cole.

Erbay, E., Adıgüzel, İ. B., & Akçay, S. (2013). Sosyal hizmet